

d'ací i d'allà

UNA EUGA NEGRA

per JOSEP PALOU

Solia veure-la parada, enganxada al carret, davant l'escorxador, per aquest temps, el més apropiat per la matança de porcs, llavors que no hi havia cambres de fred per a conservar les carns. Restava quieta, pacífica, assenyada, abrigada amb una manta vermella amb un voraviu negre.

Allà prop, els pagesos que havien venut ja la porcada discutien de carnisseres, lliures i grossors de cansalada, buscant l'escalf dels primers raigs del sol que eixia pel damunt de la capella de Santa Anna.

Dintre cridaven els porcs al sentir que la vida s'els escapava pel forat que a la gorja els havien fet per degollar-los. Hi havia fum, humitat, gent que treballava amb afany i gossos que esperaven que caigués algun troç del que fos, per arreplegar-lo i sortir a fora a menjar-se'l. A falta d'això es conformaven amb algun unglet que recollien d'entre les feixines de bruc i argelagues que servien per a socarrimar els porcs o prop del ganivet de degollar, que jeia en un racó. Feia paüra aquell ganivet.

Al carret s'hi anaven apilant costellades, espinades, quarters, budells i conques plenes de sang. Al contacte amb el fred que feia a foraaquella carn, que encara gairebé palpitava, aixecava una fumarola. L'euga semblava que coneixia quan tenia el carret ple. Esguardava atenta que li ho manessin i d'una trotada, sense avalotaments, es presentava a casa seva. Era de "Can Carles carnisser". Li deien "Perla".

Embolcallat amb els llançols, ja entrada la nit i a les matinades, la sentia trotar a la carretera, anant o venint de la feina. En Carles comprava carn que sobrava als altres carnisseres: el seu trotar era inconfundible, pausat, rítmic, constant.

A casa teníem vaques i treballàvem els camps amb elles. Calia tenir una paciència de sant i un nervís a prova de tot. Allò era un calvari. Per això m'hauria agradat de tenir una euga, encara que no fos com la "Perla". Comprenia que la "Perla" era una gran euga.

Alguna vegada, quan el pare renegava amb les vaques, li deia: Perquè no compres una euga, home! Però no hi havia res a fer. Ell tenia les seves raons. Eren més rendibles les vaques.

Passaren uns anys. Jo en tenia 14. Era a l'hivern del 1936-37. La guerra començava a fer-se notar. Començaven a escassejar els queviures i els joves eren movilitzats.

A Can Carles tenien els nois en edat militar. Aquell dia confiaren la recollida de carn a en Joan, el noi que tenien casat a Santa Eugènia i varen dir-me per acompanyar-lo. Ho havia fet altres vegades amb en Pere. Tot anà molt bé. A Sant Gregori encara s'hi mejava bona escudella i pa blanc.

Tornàrem carregats fins a la vela del carret. La sorpresa la vaig tenir quan al arribar a Santa Eugènia em va dir: Porta el carret a casa, jo em quedo aquí. Encara no m'havia refet de la sorpresa que ja galopàvem pel Veinat de Salt. Aquell Salt de portes tancades, de punys closos i venjances contingudes, de La Floreal i el jovent d'ara. No es veia aningú en lloc, era nit tancada, només algun gos rodamon i algun paper arrossegat pel vent de tramontana. Uns llums minsos penjaven sobre la carretera i donaven una claror esmorteïda que desfigurava les coses. La "Perla" galopava. Jo de por no en tenia, però allò no em feia cap gràcia.

De "Can Pixera" endavant, els plàtans vorejaven la carretera, aixecant el seu brancam com mans sarmentoses, gegantines, fantasmals, en mig de la fosca. El llum del carret amb prou feines permetia veure les orelles de l'euga. Vaig resoldre deixar-la fer, confiar en ella.

Al passar per La Pilastra vàrem sostenir una pugna. Ella volia trotar sobre la sorra de la vorera, la caixa del carro gairebé fregava la paret, jo l'obligava a anar cap el mig de la carretera. Empenyats en aquest teva-meva se'ns varen aparèixer per entre les branques de "l'arbre blanc", com llums, els llums de Bescanó.

La "Perla" segurament tenia pensat passar per la pujada de "Cala Tuies" perquè quan vaig manar-li passar per la carretera de Can Sambola va girar tan sobtat que va estar a punt de caure.

Les ferradures varen arrancar guspies de foc de la grava de la carretera. El cor em va fer un sotrac. Va redreçar-se i arrencà a trotar novament fins a la porta de casa seva.

Ens esperaven i varen esbataranar la porta de l'obrador. Un raig de llum ens embolcallà. Allò va semblar-me sol de juny. Vaig saltar del carret. Tenia les mans i les cames balbes. Em sentia important. Ens havíem trovat la "Perla" i jo a soles.

Quan vaig passar-li pel davant, va moure el cap amunt i avall amb rapidesa, al temps que deixava escapar amb violència l'aire que tenia comprimit als pulmons. Crec que volia dir-me: Ets un pesat! Jo vaig pensar: gràcies, "Perla", per portar-me a casa.